

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

**МАТЕРІАЛИ V ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ,
АСПРАНТІВ, ВИКЛАДАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ**

(Суми, 20-21 квітня 2017 року)

**Суми
2017**

спроможність комуніканта висловлювати стисло і образно ілюстрацію за допомогою антонімів підсилює енергетику та довершеність тексту.

Залежно від свого комунікативного наміру адресант підбирає для передачі інформації мовні одиниці з потрібним денотативним і прагматичним значеннями, організовує їх у висловленні у такий спосіб, щоб реалізувати свою комунікативну стратегію та справити потрібний прагматичний вплив на адресата (читача). Як узуальні, так і оказіональні зміни у структурі антонімів завжди мотивовані: вони пристосовують традиційну форму та значення до конкретної ситуації спілкування.

1. Кочерган М. П. Парадигматика // Українська мова. Енциклопедія / Редкол. : Русанівський В. М. (співголова), Тараненко О. О. (співголова), М. П. Зяблюк та ін. / М. П. Кочерган – К. : «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. – 458 с.
2. Dumas A. Der Graf von Monte Christo / Alexandre Dumas ; [üb. ins Deutsche von M. Dannwitz] – ISBN-13 : 978-3866472921. – Anaconda, 2008.
3. Мовчан Д. В. Шляхи актуалізації прагматичного потенціалу антонімів (на матеріалі іменників сучасної німецької мови) / Д. В. Мовчан // Наукові записки: зб. наук. пр. Кіровоградського держ. пед. ун-ту ім. В. Винниченка – Кіровоград : РВВ КДПУ - 2010. – Вип. 89(3), сер. «Філологічні науки» (мовознавство). – С.201 – 204.

МОВЛЕННЄВІ КОДИ

Ковтун В., студ. гр.ПРм-61

Швачко С. О., д-р філол. наук, професор кафедри ГФ
(Сумський державний університет)

Анохіна Т. О., докторант
(Київський національний лінгвістичний університет)

У лінгвістиці останніх років інтенсивно дискутуються питання мовленнєвих кодів, одиниць і категорій мови в їх психо-когнітивному вимірі «тут і тепер» - живої комунікації. Домінантними на часі є метазнаки: *дискурс, текст, комунікація, вербальні та невербальні засоби спілкування*. Значущим є осмислення номінативних одиниць (НО) на векторі адресант-адресат, вивчення їх системно-функціонального буття. Семіотичний (знаковий) характер НО є

прозорим в їх наповненні оточенні та функціонуванні. НО включаються комунікативні одиниці (КО), інтегруються на текстових просторах та інгерентно націлюються на прагматичні інтенції. Об'єктом статті є дослідження природи НО та КО, предметом – їх спільні та ізоморфні риси в англомовному дискурсі. До універсальних феноменів належать слова, словосполучення та тексти. «Мова – найбільший духовний скарб, у якому народ виявляє себе творцем, передає нащадкам свій досвід і мудрість, перемогу і славу, культуру і традиції, думи і сподівання. Рідним словом народ і збагачує також світову культуру. Слово – наше повнокровне життя, невмируще джерело поступу. З цього невичерпного джерела мовець здобуває не тільки знання про навколишній світ, але й моральні і естетичні оцінки та уподобання народу.

У кожній мові спрацьовує вторинне конструювання на рівні слів, словосполучень та текстів. Вічним двигуном (лат. *perpetum mobile*) у мові є словотвір, який діє без перепочинку щохвилини, щосекунди. Вічний двигун словотвору діяв, діє і діятиме повсякчас, поки з'являтимуться нові предмети, народжуватимуться нові слова і мислі. Універсальними для НО різних мов є наявність поверхневої та глибинної структур, а також полі функціональність. Вивчення семасіологічних, ономасіологічних, епідегматичних, функціональних аспектів НО сприяє осмислення буття. Структурно-семантичне наповнення детермінується дією лінгвальних та екстралінгвальний факторів. Ця універсальна риса НО представлена девіацією у мовних дискурсах. Основною відмінною НО від КО є опозиція відповідних функцій – називної та комунікативної. «Слово – основна структурно-семантична структура мови, яке співвідноситься з предметами, процесами, явищами дійсності, їхніми ознаками та ознаками між ними вільно відтворюються у мовленні й служать для побудови висловлення. Слова підлягають пролонгації

а), скороченню

б), компресії

в), лексикалізації та граматикизації

г), які в результаті зазначених процесів модифікують поверхневу/глибинну структуру вихідних одиниць, збагачують обсяг мовного словникового корпусу.

Стабільними при цьому залишаються словотвірні моделі:

а) Happily enlarge (афіксація); blackboard, timetable (композиція); handicraft, englo-russian (інфіксація) snowman, Ms. Chairman, sportsman (напівсуфіксація);

б) story ← history, fence ← defence, fancy ← fantasy, Mr ← master, Sir ← senior, on the q.t. ← quiete, emote ← emotional, compete ← competition;

в) know how ← know how to do it, nonce ← then once used words, as ← all so, o'clock ← on clock, a fire ← on fire, branch ← breakfast and lunch, smog ← smoke and fog, fruice ← fruits and juice, goodbye ← God be with you.

г) Can-do-people, a-devil-may-care expression, a-tomorrow-die-feeling, God-knows-what-fancy, an-are you-out-of-your-shoes-look, a falls, a works, a boots, a colors, in her teens, different isms.

Морфеми зберігають у вторинному конструюванні свої форми вілними або спрощеними порівняй lovely, friendly, summerlike, hardship (hard and shape, sixteen (six and ten), sixty (six multiplied by ten), booklet (let by little), fashionable. Вторинні конструювання зберігають пам'ять первинних етимологічних витоків, творять чудеса стилістичні ефекти. Пор.

- *Yes, she's married to a real-estate agent and a good honest fellow, too.*

- *My gracious. Bigamy?*

- *What is the plural of man, Willie? Asked the teacher.*

- *Men, answered Wille.*

- *And the plural of child?*

- *Twins was the unexpected reply.*

Модифікація НО детермінується чинниками лексичного та граматичного оточення, наприклад: Fall in love – Fall out of love; To go in – to go out; To be in – to be out; To go to school – to go to the school; Bus school – school bus. To do on – to do off. Nose ring – finger ring; to pause to drink – to pause drinking; To do a room – to make a bed. To be reluctant – to be unreluctant.

Як видно із прикладів єдність граматичної конструкції не завжди передбачає ідентичні значення. Значущим є семантичне наповнення лексичних компонентів, наприклад *small beer* – *слабке пиво*, *small change* – *дрібні гроші*, *small comfort* – *слаба втіха*, *small deer* – *молоде покоління*, *small hours* – *години після півночі*, *small potatoes* – *щось дрібне незначне*, *small alex* – *самовпевнена людина*.

Модифікація слів, технології їх вторинного утворення одержали більш глибоке осмислення у науковій літературі в силу діючих традицій та методологічних тенденцій. Сьогодні увага лінгвістів до текстів як об'єктів дослідження, генерувала низку питань стосовно природи зазначених КО, їх типології та взаємодії з дискурсивними чинниками. НО та КО притаманні спільні тенденції буття. Вони відкриті процесам динаміки, змінюваності, пролонгації, скорочення, компресії, варіювання зазначені процеси позначенні відповідною специфікою, залежністю від лінгвальних та екстралінгвальних факторів. КО підпорядковують собі номінативні одиниці. Семіотичні знаки, якими є НО та КО, інтегруючись, актуалізують, комунікативні наміри. Спільними для НО та КО є наявність усних та писемних, первинних та вторинних форм, а також – взаємотрансформації. Девіація текстів збільшується за рахунок дії психо- соціо-лінгвокогнітивних чинників притаманних КО, які є вельми актуальними та перспективними у руслі генологічної проблематики. В умовах когнітивно-комунікативних тенденцій сьогоденної наукової парадигми зростає інтерес до текстової лінгвістики та її об'єктів (Приходько). Фактор антропоцентризму є ведучим на часі, бо немає розуму поза соціумом і немає соціуму поза розумом, немає розуму поза мовленням і немає мовлення поза розумом, немає мовлення поза особистістю, і немає особистості поза особистістю. КО можуть розширятися та звужуватися, наприклад,: 'Lilly used to have a proverb about wishes. How did it go?' 'Oh, yes' 'If wishes were horses than beggars would ride . Put beggars on horses and then – woe be tide'.

Вихідна структура прислів'я *If wishes were horses, beggars would ride* подається автором у розширеному коментуючому варіанті. Зазначеному процесі підвладні фразеологічні НО та КО, наприклад, *all cats are alike grey in the night - when candles are out all cats are grey* – вночі всі коти бурі. *Be on ones p's and c's with - to mind ones pees and cues* бути обережним уважним. *Call the tune to pay the piper, to pay the piper and pay the tune* – задавати тон, хазяйнувати. *Care killed a/the cat, Care will kill a cat* – надмірні турботи хоч кого з ніг звалють (Баранцев, 79). *Curses are like chickens: they always come home to roost* – дати про себе знати *Haste makes waste – The less haste the more speed, the more haste the less speed*. Поспіх людям посміх.

Текстові модифікації детермінуються інтралінгвальними та інтерлінгвальними чинниками. Тематична представленість КО

необов'язково відповідає їх граматичному наповненню. Релевантною є дія дискурсивних чинників, середовище, режим та стиль.

Зміна позиції компонентів є вельми значущим в процесі означення референтів, пор. *People come and go* (Люди приходять і уходять) *Come and go people* (випадкові люди); *Noses tell* (ніжні люди) (пізнавати по носам) :: *Tell noses!* (Порахуй) :: *Tell-tales* (побрехеньки):: *How do you tell them?* (Як ви їх розпізнаєте?):: *All told* (всі разом)

На часі сучасне мовознавство вивчає мовне спілкування яке складається з таких компонентів як мовець, адресат, повідомлення, специфіку контактів та коди повідомлення. Сучасна лінгвістика пов'язана з методологічним поворотом від класичної парадигми філософії свідомості, до посткласичної парадигми філософії комунікації як засобу досягнення порозуміння людей та з використанням природної мови. З огляду на це перспективним і актуальним вважаємо вивчення онтології номінативних та комунікативних одиниць, їх універсальних, спільних та відмінних рис.

1. Kobyakova I. Teaching Translation: Objective and Methods / I. Kobyakova, S. Shvachko // Advanced Education. – N 5 . – Kyiv : Kyiv Polytechnic Institute, 2016. – P. 9-13.
2. Швачко С. О. У царині номінативних і комунікативних одиниць / С. О. Швачко // Методологічні проблеми сучасного перекладу : матеріали VIII Міжнародної науково-методичної конференції, 23-25 січня 2009 року / Ред.кол. : С. О. Швачко, І. К. Кобякова, С. В. Баранова, О. М. Медвідь. – Суми : СумДУ, 2009. – С. 133-135.

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КРЕОЛІЗОВАНОГО ТЕСТУ (НА МАТЕРІАЛІ РЕКЛАМИ АВТОМОБІЛІВ)

Липівець В. В., студ. гр. ПР-31

Чуланова Г. В., канд. філол. наук, доцент кафедри ГФ

Вперше визначення креолізованих текстів відбулося у праці «Креолізовані тексти та їх комунікативна функція» психолінгвістів Тарасова Є. Ф. та Сорокіна Ю. О. Варто також згадати наукові роботи Анісімовой Є. Є., зокрема видання «Лінгвістика тексту та